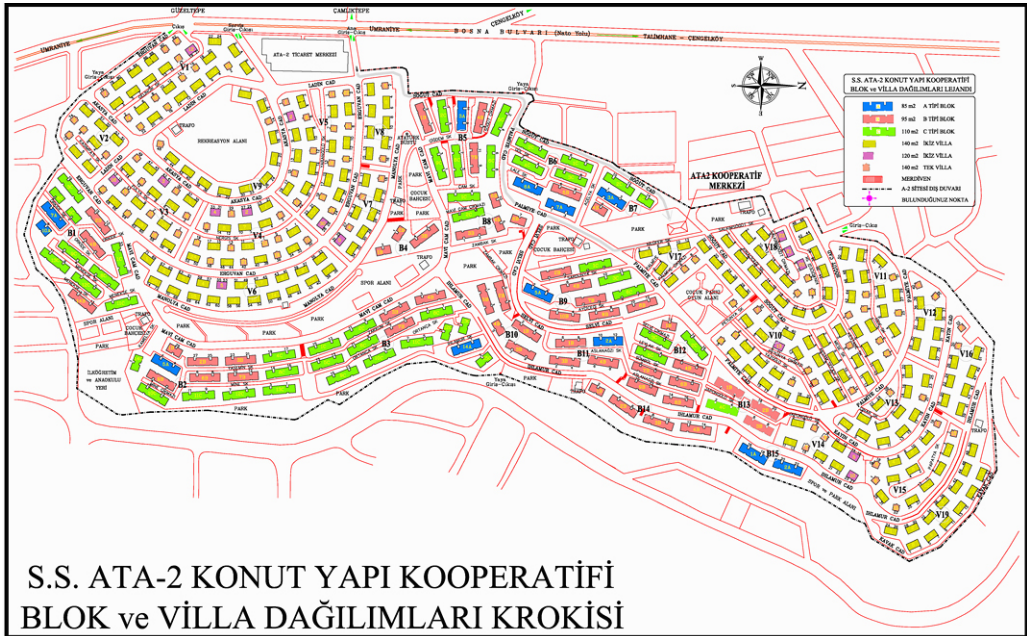

MODERNI KAUPUNKILAISUUS AKUSTISENA JÄRJESTYKSENÄ

Istanbulilaisen taloyhtiön äänimaisemaetnografia

Edessämme on kerrostalo. Siinä on kuusi hissitöntä asuinkerrosta, vierekkäisiä rappuja on kaksi. Jokaisessa asuinkerroksessa on kaksi noin 90 m² asuntoa, joissa asuu perheitä, pariskuntia, leskiä lemmikkeineen. Heillä on omistus- tai vuokrasuhde asuntoon, jota he kutsuvat kodikseen, jossa he lepäävät, nukkuvat ja viettävät yksityiselämänsä. Jokaisessa asunnossa on noin viisi huoneita erottavaa kolahtavaa väliovea, kilisevä tiskiallas, humiseva suihku ja loriseva vessa viemäröinteen, luultavasti myös pörisevä pölynimuri ja musiikkisoitin, leikkiviä lapsia ja useita piriseviä matkapuhelimia. Todennäköisesti joku ruokakunnasta harrastaa jalkapallopelien katsomista televisiosta, joku toinen taas tunnustaa uskoaan rukoilemalla viisi kertaa vuorokaudessa. Joku on vuorotöissä, joku toinen kotiäitinä, kolmas kotonaan vain öisin. Hahmotellaan näitä kerrostaloja vierekkäin 110 kappaletta ja lisäksi näiden ympärille 557 (pari)taloa, niin kokonaisuus voisi näyttää kuvassa 1 esitetyn kaltaiselta.

Noin 10 000–12 000 asukkaan asunto-osakeyhtiö Ata-2 (lausutaan ”ataiki”) Üsküdarin kaupunginosassa, Istanbulin Aasian-puoleisella alueella, on keski-
luokkainen muureilla rajattu vartioitu asuinalue, jota turkiksi kutsutaan nimellä *site*. Termi on ranskalainen lainasana (*cit *), jolla tarkoitetaan kaupunkoihin rakennettuja, yhdestä pisteestä hallinnoituja vartioituja asuinrakennuskeskitymiä (BTS 2011). Ata-2:n tavoin ne ovat useasti rakennettu asuntojen ennako-

Kuva 1. Ata-2 -asunto-osakeyhtiön pohjapiirros (Kroki 2011).

ostoilla ja TOKI:n, Turkin pääministeriön alaisen asumisen kehittämisen hallintoelimen, lainarahoituksella.

Ensimmäiset asukkaat muuttivat taloyhtiöön vuonna 1996. Ata-2 on maineeltaan kohtalaisen hyvä ja pidetty, vaikka se on monen mielestä liian suuri; etäisyydet kulkuvälineillä asunnolle ovat pitkiä kävellä. Siksi jopa istanbulilaiseen tapaan autolla kuljetaan paljon myös *siten* sisässä: asukkaat omistavat yhteensä noin 3 500 autoa, joiden vähäiset parkkitilat ovat asuntojen edessä kadulla. Tiedustellessani asukailta miksi alue koetaan miellyttäväksi, he poikkeuksetta mainitsivat alueen suhteellisen hiljaisuuden, erityisesti liikennemelluttomuuden (ks. myös Ekşi sözlük 2011). Sieltä puuttuu muualla Istanbulissa paljon kuuluva, pääosin auto- ja laivaliikenteen aiheuttama, lo-fi -hurina (ks. Truax 2001: 25), joka tunkeutuu sisälle asuntoihin ja voimakkaana laajakaistaisena äänenä puurouttaa ääniympäristöä. Taustahuminattomuus johtuu alueen ympäristön rakenteesta. *Site* on rakennettu tiiviisti kumpuilevaan maastoon ja lähellä oleva pääkatu, Bosna-bulevardi, eli paikallisten suussa Nato-katu, jää liikennehuminoineen maastossa hieman rakennuksia ylemmäs. Nato-katu on vilkkaimmillaan työmatkaliikenteen aikaan, ja se hiljenee pari tuntia au-

ringonlaskun jälkeen yön ajaksi. Lisäksi Ata-2 on etäällä tehdas-, ravintola- ja yökerhoalueista.

Asuin keväällä 2010 kaksi kuukautta huonevuokralaisena Ata-2:ssä. Olin lähössä kenttätöihin läheiselle Kuzguncukin asuinalueelle tutkimaan akustisia yhteisöjä, ja olisin halunnut äänimaiseman tarkkailua helpottaakseni vuokrata asunnon sieltä. Ennen pitkää kävi selväksi, että pieniä ja väliaikaisia vuokra-asuntoja keski-luokkaisine mukavuuksineen ei Kuzguncukista eikä sen lähistöltä ollut edullisesti saatavilla: löytämäni asunnot olivat pääosin mitoitettu suuremmille ruokakunnille. Minulla ei toisaalta ollut varaa asumiseen kalustetussa yksiössä, mikä tarkoittaa jääkaapilla ja liedellä varustettua asuntoa. Sellainen oli turisteille tarjottua luksusta. Turkkilaiset tuttavani osoittivat huolestuneisuutensa yksinasuvan nuoren naisihmisen pärjäämisestä tuntemattomien vuokranantajien armoilla etsiessäni asuntoa vapailta markkinoilta. He pelkäsivät, että en ulkomaalaisena huomaaisi taloudellista vilppiä ja että yksityisyyseni voitaisiin kajota. Moni kehotti minua etsimään vuokrahuonetta tuttavan asunnosta. Tällainen minulle lopulta löytyi Ata-2:stä. Oma ensivaikutelmani *siten* äänimaisemasta vahvasti kuulemani kuvailun alueen rauhallisuudesta. Alueella näytti vallitsevan hyvä akustinen järjestys.

Akustista järjestystä rakennetaan luomalla, neuvottelemalla ja noudattamalla yhteisiä sääntöjä yhteisinä pidettyjen arvojen pohjalta. Yli kymmenentuhannen ihmisen kotiympäristön äänellinen järjestyminen ei ole itsestään selvää vaan vaatii jatkuvia asumiskulttuurin yhtenäistämistoimenpiteitä. Sääntöjä valvotaan ja opetetaan aktiivisesti asumiskulttuuriin vielä perehtymättömille asukkaille. *Sitessä* asuvat artikuloivat äänellisiä naapuruussuhteitaan ja omaa kotitilaansa näiden kirjoitettujen ja kirjoittamattomien sääntöjen mukaan. Yhteisinä pidetyt arvot eivät ole ongelmattomia kaikkien asukasryhmien kohdalla. Kuuntelemalla arkipäivän äänimaisemaa, eri kerrostalotiloja ja niille annettuja merkityksiä, on mahdollista tulkita kerrostalokulttuurin arvoja, erontekoja ja niihin liittyvää val-lankäyttöä. Suomessa äänellisen kerrostalokulttuurin päällimmäisiä arvoja ovat kotirauha ja yksityisyys (ks. Kytö 2010). Entä Istanbulin Ata-2:ssä?

Äänitila ja yksityisyys – metodi, aineisto ja keskeiset termit

Tutkin Ata-2:n äänellistä kulttuuria seuraavien kysymysten avulla: miten asunto-osakeyhtiössä asuvat toimivat akustisena yhteisönä, millaisista artikulaatioista

tämä yhteisö muodostuu ja miten sitä ylläpidetään. Olen erityisen kiinnostunut siitä, miten asunnon äänimaisema muodostuu yksityisenä ja yhteisenä äänitilana ja miten naapuruutta määritellään äänellisten rutiinien, odotusten ja ennakoitavuuksien kautta. Päämääränäni on kuvata ja analysoida asuinalueen äänellisessä kulttuurissa tapahtuvia yksityisen ja yhteisen äänitilan erontekoja. Eronteolla tarkoitan sitä, miten, miksi ja millaisin seuraamuksin tietyt asiat ja äänet merkityksellistetään erilaisiksi, vastakkaisiksi tai irrallisiksi toisistaan. Stuart Hallia (1999: 160) mukaillen erilaisuus voi olla sekä myönteistä että kielteistä, mutta se on välttämätöntä merkitysten tuotannolle, kielen ja kulttuurin muotoutumiselle. Samanaikaisesti erilaisuus on jotain uhkaavaa, murtumisen sekä Toiseen kohdistuvan vihamielisyyden ja aggression aluetta.

Tekstini ytimessä ovat kysymykset spatiaalisesta segregaatiosta eli tilallisesta eriytymisestä. Kaupunkitutkimuksessa termillä viitataan ilmiöön, jossa julkiset tilat ja/tai asuinalueet on jaettu eri ihmisryhmien käyttöön muun muassa luokan, sukupuolen, etnisyyden tai uskonnon perusteella. Tutkin, miten tilallinen eriytyminen toimii taloyhtiössä akustista järjestystä perusteltaessa, luotaessa ja ylläpidettäessä. Istanbulissa tilallista eriytymistä toteuttavat paitsi viralliset kaupunkihallinnon ja asunto-osakeyhtiön tahot myös asukkaat itse. Tilallinen eriytyminen nivoutuu akustisen järjestyksen kautta useisiin sosiaalisiin ilmiöihin kuten strategiseen intiimiyteen, josta lisää artikkelin loppupuolella.

Tulkitsen asukkaiden arkitilan rakentamisen tapoja kahdesta eri aineistosta. Ensimmäinen aineisto koostuu asunto-osakeyhtiön järjestys- ja ohjesäännöistä, sen hallitukselle osoitetuista ääntä koskevista kirjallisista valituksista ja toimenpideehdotuksista vuosilta 2000–2008 sekä hallituksen jäsenten kanssa tekemästäni ryhmähaastattelusta. Toinen aineisto koostuu kenttäpäiväkirjoistani *siten* asukkaana sekä tekemistäni äänimaisemäänityksistä taloyhtiön sisä- ja ulkotiloissa. Viimemainitun aineiston keruuvaiheessa olen painottanut itseni ja muiden asukkaiden äänitilan arkikäytön seuraamista, siinä tapahtuvaa kommunikaatiota sekä mahdollisia syy-seuraus-suhteita. Aineiston analyysissä kiinnitän huomiota nimenomaan yksityisyyden ja yhteisyyden nivelty miskoihtiin ohikiitävissä tilanteissa ja merkitysiltään limittyvissä kotitiloissa.

Keräämäni aineistot täydentävät toisiaan. Ohjesäännöt ja niihin viittaavat valitukset tuovat esille virallisen äänellisen asumisetiketin, joka oli keskustelunaiheena myös taloyhtiön hallituksen haastattelussa. Tässä aineistossa äänimaisema

on kielellistettyä: ääniympäristön merkityksiä kuvaillaan sanallisesti, väitelauseiden ja mielipiteiden muodossa. Kenttäpäiväkirjoista ja -äänitteistä koostuva aineisto puolestaan painottuu ei-kielellisiin merkityksiin, aistihavaintoihin ja äänityksiin. Koska tutkimukseni kohteena on yksityisen ja yhteisen äänitilan rajapinta, tuo tämän tyyppinen ei-kielellinen havainnointiaineisto merkittävästi lisää tietoa mikrotason ääniympäristöistä, arjen perusäänistä sekä niistä käytännöistä, jotka jäävät muuten näennäisessä merkityksettömyydessään ja arkisuudessaan puhutun ja kirjoitetun, kyseisen tutkimuksen valossa julkisen puheen, ulkopuolelle. Haastavaa ei-kielellisen aineiston käsittelyssä on sen kielellistäminen tutkimustekstiksi, jolloin tutkijan tulkintaposition ja ymmärryskentästä nousee keskiöön. Tulkinnan kohteena on tällöin tutkijan tutkimuskäytännön kautta siivilöity kulttuurisin merkityksin informoitu äänimaisema. Äänimaisemaetnografian tai äänietnografian (ks. Vikman 2007: 39–42) voidaan katsoa olevan osa aistietnografista tutkimussuuntausta (Pink 2009: 141–144), jonka perustana on osallistuva havainnointi. Aistietnografia on tiedon tuottamisen ja representaation prosessi, jossa tutkitaan kokemuksia tilasta ja ruumiillisuudesta sekä tehdään muistityötä. Aistietnografinen aineisto perustuu myös etnografian omiin kokemuksiin ja lähestyy näin autoetnografisesti tuotettua aineistoa.

Kiinnostukseni yksityisen ja yhteisen äänitilan rajapintaan liittyy ajatukseen, että suurkaupungissa, kuten Istanbulissa, tiheästi rakennetuilla alueilla kotien äänitilat ovat limittäisiä ja päällekkäisiä. Asuntojen äänitila on huokoista ja valuvaa: sekä kaupunki julkisena äänitilana että naapureiden yksityiselämä tulevat seinistä riippumatta kodin sisälle. ”Yksityinen” ei ole kulttuurista irrallinen osa vaan vahvasti sen arvoista ja yksilökäsityksistä riippuvainen elämänalue. Historiallisena käsitteenä yksityisyys on vahvasti liitetty länsimaisen porvareiden muotoutumiseen kansalaisyhteiskunnassa (Habermas 2004: 213–236). Yksityisyydellä voidaan tarkoittaa myös tiedonhallintaa ja sen kautta yksilön itsemääräämisoikeutta, autonomisen ja harkitsevan kansalaisen muotoutumista demokraattisen yhteiskuntajärjestyksen edellytyksenä (Räikkö 2007: 85). Olen näistä tämän artikkelin tutkimuskysymyksen kannalta on yksityisen ja yhteisen käsitteleminen ei-abstraktiksi vastakkainasetteluksi vaan artikulaatioksi ja konkreettiseksi äänitilaksi, joka tuottaa ja jossa myös tuotetaan ”koti”, ”naapurit” ja muu ympäristö (vrt. Kytö 2011). Maantieteilijä Doreen Massey puhuu samanlaisesta tilasta, tilasta sosiaalisen ulottuvuutena:

Tila muodostuu samanaikaisesta olemassaolostamme ja keskinäisistä suhteistamme. Se ei kuitenkaan edusta jonkinlaista jo loppuun saatettua tai aukotonta holismia. Kuvailisin tilaa paremminkin 'tähän asti kirjoitettujen tarinoidemme samanaikaisuudeksi'. Me tuotamme tilan käytännössämme ja vuorovaikutussuhteissamme. [...] Moninaisuuden ulottuvuutena tila siis nostaa esiin kysymyksen siitä, kuinka me (ihmiset ja ei-ihmiset) aiomme elää yhdessä. (Massey 2008: 15.)

Massey'n käsitys tilan ja ajan erottamattomuudesta soveltuu myös hyvin äänellisen kulttuurin tutkimiseen. Äänen tuottaminen ja kuullun merkityksellistämisen ovat suhteessa kulttuuriin käytäntöihin, jotka tuottavat ja muovaavat käsityksiämme paikasta, tilasta ja ajasta (Feld 1994: 11; 2003: 226; Uimonen 2005: 43; Kytö 2010: 42). Käsitykset muovautuvat yhdessä äänen fyysisen käyttäytymisen kanssa, johon puolestaan vaikuttavat muun muassa tilan akustiset ominaisuudet, rakenteelliset muodot kaikuineen, materiaalit sekä sääolosuhteet tai siihen verrattavat ilmiöt sisätiloissa. Äänen materiaalisuus paljastaa tilan, jossa kuuntelija toimii.

Signaalien virtaa – äänimaiseman rytmit

Istanbul jakautuu aluehallinnoltaan kolmeen erisuuruiseen yksikköön. Istanbul (*il*), koostuu 40 *ilçestä*, jotka puolestaan koostuvat *mahalleista*. Esimerkiksi Üsküdarin *ilçe* koostuu 33 *mahallesta*, muun muassa Çengelköystä ja Bahçelievleristä. Ata-2 kuuluu virallisesti uudempaan Bahçelievlerin hallinnolliseen kaupunkiosayksikköön, mutta asukkaat kokevat pikemminkin asuvansa vanhemmassa Çengelköyn *mahallessa*, jota muun muassa Bosporin pittoreskit rantakahvilat merkityksellistävät. Çengelköy on helpommin hahmotettavissa Istanbulin massiivisten liikenneyhteyksien kartalla ja myös *siten* postiosoite viittaa Çengelköyhin.

Kaikki *sitet* eivät ole Ata-2:n tapaan sosiaalisesti keskiluokkaisia, mutta toistuvana piirteenä niissä on spatiaalinen segregatio eli tilallinen eriytyminen. Havainnollistava mutta äärimmäinen esimerkki tilallisesta eriytymisestä löytyy Bartun ja Kolluoğlun uusiliberalistista kaupunkipolitiikkaa kritisoivasta tutkimuksesta Bezirganbahçen köyhälistö-*sitestä* ja Göktürkin luksus-*sitestä*. Ensimmäisessä asuvat ovat sosiaalisesti ja tilallisesti eristettyjä muusta kaupungista, koska heidät on pakotettu uusille perifeerisille asuinalueille, toisessa he ovat

eristyneinä omasta valinnastaan. (Bartu & Kolluoğlu 2008: 41.) *Sitet* ovat osa 1990-luvulla vahvistunutta fragmentoivaa kaupunkisuunnitteludynamiikkaa, joka liittyy vahvasti turkkilaiseen 1920-luvulla alkaneeseen ”ylhäältä saneltuun” modernin projektiin ja globalisaation prosessiin. Tämän prosessin indikaationa on rikkaiden pako kaupunkien laitamille infrastruktuuriltaan omavaraisiin ja eristettyihin asumiskomplekseihin samalla kuin suurin osa kaupunkilaisista joutuu tyytymään huononeviin ja epävarmoihin elinoloihin laittomasti rakennetuissa taloissa (Keyder 1999, Ayata 2002: 25). Asumismuodon modernistisyydessä voidaan kuulla kaikuja 1930-luvun kemalistien yrityksessä siivota Istanbul kaikesta maalaisuuteen tai ottomaanimenneisyyteen viittaavasta rakennuskannasta ja rakentaa tilalle uusia uljaita laatikkotaloja. Nimenomaan maalaisuus näyttäytyi kemalisteille takapajuisuutena ja modernin projektin esteenä. Arkkitehtuuri nähtiin merkittävänä välineenä uuden tasavallan rakentamisessa, jopa niin merkittävänä, että Le Corbusierin ehdottama Istanbulin kaupunkimalli tyrmättiin, koska siinä puiset ottomaaniajan kartanot olisi jätetty kaupunkikuvaan (Bozdoğan 2001: 67).

Tilallinen eriytyminen vaikuttaa suoraan äänimaiseman rakenteeseen ja asukkaiden odotuksiin naapuruudesta. Kuten eräs taloyhtiön asukas asian ilmaisi: ”olisi kuitenkin hyvä, jos jotenkin pystyttäisiin seulomaan asukkaita, että he olisivat tänne sopivia” (Kenttäpäiväkirja 15.5.2010). *Site*-elämisen odotushorisontissa on keskiluokkainen moderni kaupunkilaisuus, jossa noudatetaan järjestystä, painotetaan perheläheisyyttä, ollaan etäällä kaupungin katuelämästä, saasteista ja sosiaalisesta heterogeenisyydestä. Oletuksena on myös tietty henkinen ja fyysinen etäisyys naapuriin. Naapureilla ei oleteta olevan paljon sananvaltaa yksityiselämään ja kylään ei mennä ilmoittamatta. (Ayata 2002: 26, 31.) Toisaalta asumisessa arvostetaan hyviä naapuruussuhteita, yhteisöllisyyttä ja välittömyyttä, kuten perinteisemmässä kaupunkialueasumisessa (*mahalle*), mutta sen edellytyksenä on asukaskannan riittävä sosiaalis-taloudellis-etninen homogeenisuus. *Ata-2*:ssä voidaan huutaa ikkunasta, jos vastapäisen talon naapurin parvekkeelta kuuluu teinityttöjen tappelua, ja kohteliaasti huomauttaa asiasta. Vastauksena on äidin pahoitteleva anteeksipyyntö ja metakan siirtyminen sisätiloihin. Toisaalta naapureissa voi olla asukkaita, joiden aiheuttamasta metelistä ei ovella käyminen ja huomauttaminen auta. Tällöin turvaudutaan porraskäytävän asukkaiden keskuudesta valittavan porrasmastaavan neuvotteluapuun. (Kenttä-äänite 30.5.2010.)

Arkipäivän rytmejä ja yksityisyyttä äänimaisemassa voi lähestyä Henri Lefebvren (2004 [1992]) kehittämän rytmianalyysin avuin, jossa tarkastellaan ihmisen ja kaupungin suhdetta liikkeen ja eronteon toistuvina punoksina ajassa ja paikassa. Lefebvre ei hahmota yksityisiä ja julkisia rytmejä vastakkaisina, vaan muistuttaa niiden moninaisesta muuntuvuudesta paikan (koti, katu, torit) ja ihmissuhteiden (perhe, sukulaisuus, naapuruus, ystävät) välillä (Simonsen 2004: 45). Äänimaisematutkija Noora Vikman (2007: 38, 124–150) huomauttaa, että arkirytmien tulkinnan vaaroja ovat äänimaiseman rytmien yllirationalisointi ja päivien samankaltaisuuden illuusio. Hän kehottaakin tutkijaa muistamaan, että kuuntelupositioon tulee jatkuvasti asettautua tutkittavan teeman kautta ja näin pyrkiä välttämään työväliseen eli kuuntelukyvyn tylsistyminen, mikä välttämättä tapahtuu ympäröstön arkipäiväistyessä.

Siten äänimaisema muodostuu päivittäisistä perusäänistä ja signaaleista, joita asuntoomme kuului runsaasti. Viikkojen kuluessa minulle alkoi muotoutua käsitys äänimaiseman syklistä rytmistä ja äänellisistä rutiineista, jotka toistuvuudessaan loivat kehikon arkipäivän kululle. Alla olevassa katkelmassa kuvaan erään keskiviikon arkiamuun äänitapahtumia:

Hyvin rutiininomainen aamu. *İmşak*-kutsu aamuneljältä kun alkaa sarastaa. Kuulen hädin tuskin ikkunan ja unen lävitse aaltomaisesti venyvät lomittuvat kutsut. Müezzinien äänet ovat raukeat ja vaimeat, kohteliaat. Joku kulkee ikkunani alapuolella olevasta rappukäytävämme ovesta. Sähkölukko sähähtää auki, ovi avautuu metallisesti nirskahtaen ja rämähtää kiinni. En kuule kuin pari askelta. Torkun. Yhdeksän aikaan A:n makuuhuoneen ovi käy, ovenkahvan jousitus nirskahtaa, vedenkeitin surahtaa keittiössä ja kuulen kaapiston ovien kolahduksen, posliinisen kahvikupin siirtelyä, metallilusikan kilinää. A kävelee hiljaa tossuillaan työhuoneelle ja avaa pöytä tietokoneen, se napsahtaa päälle ja tuuletin alkaa hurista samalla ritisten. Näppäimistö nupinaa. Ulkoa kuuluu varpuksen tsirputusta. Koulun hababam-jingle. Lisää alaoven kolinaa. Nousen ylös ja sänkyäni päädyt sekä lattian puuparketti narahtavat. A kuiskaa viereisestä huoneesta *günaydın, hyvää huomenta*. (Kenttäpäiväkirja ja -äänite 2.6.2010.)

Vuorokauden aikana kerrostalomme asuntoihin kuuluvat signaalit toistuivat päivästä toiseen vain hieman varioiden. Yhden vuorokauden aikana asunnossa vuorottelee pääasiassa kolme ajastettua signaalia: kahden lähikoulun välitun-

tisoitot, lähimoskeijoiden *ezan* eli rukouskutsuhuuto sekä talonmiehen ovella vierailu. Signaaleja olisi varmasti enemmänkin, ellei *siten* hallinto olisi kieltänyt palvelu- ja kauppa-autoja soittamasta mainosmelodioitaan *siten* muurien sisällä. Menneisyyteen on jäämässä vieno naisääni ja kelloilla soitettu melodia, joilla avolava-autot mainostivat Aygaz ja İpragaz -kaasupulloja nyt kun suuri osa *siten* keittiöistä on siirtynyt kiinteään maakaasuun.

Talonmiehen velvollisuuksiin kuuluu käydä kolme kertaa päivässä porraskäytävän asuntojen ovilla kysymässä, pitäisikö kaupasta tuoda jotain, tai onko muita pikkuasioita hoidettavana. Hän tekee kierroksensa tarkasti aamukymmeneltä, kolmelta iltapäivällä ja iltakahdeksalta. Ovisummerin särähdyksen jälkeen toistuvat sovitut vuorosanat: kello kymmeneltä *Bir ihtiyacınız varmu?* (Tarvitsetteko jotain?), kolmelta: *Bir ihtiyacınız varmu?* (Tarvitsetteko jotain?), kahdeksalta: *Çöp varmu?* (Onko roskaa?). Näitä sanoja ympäröivät talonmiesperheen nelivuotiaan pojan juoksentelu rapussa ja kohteliaat hyvän päivän toivotukset katse maahan luotuna.

Urbaaniksi ja moderniksi merkityksellistyneen *site*-elämän odotushorisonttiin kuuluu olennaisena osana talonmiehen palvelut. Kerrostalon asukkaat jakautuvat kyseenalaistamatta eri yhteiskuntaluokkiin, kirjaimellisesti ”kahden kerroksen väkeen”. Koko taloyhtiössä asuu noin 80 talonmiestä (*kapıcı*) Mustanmerenalueen kaupungeista ja kylistä, useat heistä perheineen. Heille on osoitettu vaatimattomat asunnot kerrostalojen pohjakerroksista. Miehet toimivat porraskäytävien talonmiehinä ja mahdolliset vaimot suorittavat siivous ja kodinhoitoapua. Nämä 80 ruokakuntaa muodostavat yhteisön *siten* sisällä; he ovat keskenään sukulaissuhteessa tai ovat samoilta synnyinseuduilta. Vaikka arkiolo on läheistä ja päivittäiset kohtaamiset moninaisia, ei sosiaalinen kanssakäyminen näiden kahden yhteiskuntaluokan välillä ole yleistä, esimerkiksi talonmiesten lapset ja kerrostalon muut lapsiasukkaat eivät leiki yhdessä. Yksityisen äänitilan rakentumisen kannalta näissä päivittäisissä kohtaamisissa tapahtuu paljon erontekoja, joihin palaan artikkelin lopussa.

Toinen kerrostaloon, tosin vain sen arkipäivään, kuuluva signaali on kahden *siten* muurien ulkopuolella olevan yksityisen alakoulun muutaman sekunnin mittainen välituntisoitto. Nämä soitot alkavat kymmentä vaille yhdeksän aamulla, ja niitä kuullaan päivästä riippuen enintään kello viiteen iltapäivällä vuoronperään noin 10–20 minuutin välein eli noin 25 kertaa päivässä. Äänitteiltä kuultavina signaaleina on kaksi melodiaa: keinuva lastenlaulunomainen terssi-

melodia sekä tunnusmelodia 1970-luvun suosituista komediaelokuvasta *Hababam simfi* ("kuriton luokka"). Koulut voivat valita käyttämänsä melodiat itse. Suosituita melodioita muualla Istanbulissa ovat muun muassa "Für Elise", "Unchained Melody" ja "Oh Susannah". Äänitemelodioiden lisäksi viikoittaisiin rutiineihin kuuluu maanantai-iltapäivällä kansallislaulu *İstiklal marşın* laulaminen koulun pihalla äänitteen säestyksellä. Sitä edeltää koululaisen megafoniin vahvalla äänellä resitoima kansallismielinen runo opettajan ohjatessa.

Ezan eli rukouskutsuhuuto kuuluu viisi kertaa vuorokaudessa. Toukokuussa 2010 kutsuajat olivat auringonkierron mukaan seuraavat: *imşak* eli aamunsa-rastus kello 03:53, *öğle* eli keskipäivä kello 13:08, *ikindi* eli iltapäivä kello 17:01, *akşam* eli auringonlasku kello 20:22, *yatsı* eli yön laskeutuminen kello 22:00. Yöllä kutsuista erottaa tyyneillä kelillä viidenkin eri müezzinin eli rukouksen resitoijan äänen. Päivällä määrä laskee kahteen tai kolmeen. Kerrostalojen keskellä megafoneista ja muista äänentoistolaitteista tulevan äänen suuntaa on vaikea arvioida, se tuntuu kimpoilevan ympäri rakennuksia.

Ezanin istanbulilainen tyyli eli turkkilainen kansallinen tyyli preferoi korkeaa, tenoriin tai baritoniin verrattavaa äänenkorkeutta ja runsasta ornamentointia. Tähän tyyliin kuuluu myös resitoida jokainen viidestä kutsusta eri *makamissa*. Turkissa kuultava *ezan* perustuu osmaniajan palatsiresitointityyliin. Vuonna 1932 Mustafa Kemal Atatürk määräsi *ezanin* resitoitavaksi turkinkielellä pyrkien erottamaan uuden tasavallan vanhoillisesta osmaniajasta ja liittämään väestön enemmistön pienimmän yhteisen nimittäjän eli islaminuskon kansallishenkeen. Kokeilu ei saanut ehdotonta suosiota osakseen, sitä pidettiin itse asiassa vastenmielisimpänä kaikista sekularistisista muutoksista. Kansalaistottelemattomuutta harrastaneet saivat sakkoja tai vankilatuomioita, tai heidät saatettiin määrätä jopa pakkohoitoon. Arabiankieliseen resitointiin palattiin vasta hallituspuolueen vaihtumisen jälkeen vuonna 1950. Vuosikausien ajan noudatetusta tavasta jäi tiettyjä tyyllillisiä manereja, jotka muodostivat istanbulilaiseksi kutsutun resitointityylin. *Ezanin* merkityksen muodostuminen on dialoginomainen: kuuntelijalla on yhtäläinen vastuu rukouksen vastaanottamisessa ja ymmärtämisessä, ja hänen tulee resitoida rukous äänettömästi müezzinin mukana. Resitoinnissa kuuluu nyansoitujen maneerien kautta monisärmäinen perinne: islamilaisuus, turkkilaisuus, osmanivaltakunta ja istanbulilaisuus; nämä ovat merkityksiä, joihin sekä müezzinin että suurin osa kuulijoista voivat identifioitua. (McPherson 2011: 7–8, 12–16.)

Rukouskutsun poliittis-sosiaalinen merkitys muuttuu jatkuvasti. Alla oleva katkelma on asunto-osakeyhtiön hallituksen jäsenten haastattelusta, jossa hallituksen jäsen (H) kertoo ja vuokraemäntäni (A) kommentoi hallitukselle tehtyä ehdotusta, joka koskee rukouskutsuhuudon kuulumista ramadan-kuun aikana *sitessä*:

H: Eräänä päivän istuskelin näin hallintorakennuksessa, olin siis silloin hallituksessa, ramadan-kuussa yksi nainen soitti ja sanoi, että ”meillä on ikävä ezania”. ”No entäs sitten”, kysyin. Ehdotti, että ”vedetään johdot kaiuttiin jostain lähimoskeijasta” [nauraa]

MK: Sitä olisinkin kysynyt, sitessähän ei ole moskeijaa.

H: Sanoin, että ”katsokaas nyt hyvä rouva, minä kerron teille nyt miten... siis kunnioitan uskoanne ja on hyvin mahdollista, että ikävöitte ezania, ja ovat-han nämä ovat yhteisöllisiä ratkaisuja, mutta nykyään on niitä ezania lukevia [rukouskutsuäänitettä soittavia] kelloja, ostakaa sellainen, laittakaa kotiinne ja se lukekoon teille ezania kaikki viidet kerrat möykäten.”

A: Ramadaninahan televisiossakin luetaan ezania, İbrahim Tatlıses [kuuluisa arabeskilaulaja] ja vaikka ketkä lukevat siellä ezania.

(H1 2010, suom. Meri Kytö.)

H:n kertomassa esimerkissä neuvotellaan, että pitäisikö sunnimuslimien uskonnonharjoittamisen olla julkista ja koko asuinyhteisöön levittyvää. H ja A ovat selkeästi sitä mieltä, että ei pitäisi. He suhtautuvat asiaan huvittuneesti ja hieman närkästyneesti. Kyse ei ole siitä, etteikö *ezan* kuuluisi *sitessä* vaan siitä, kuinka voimakkaasti sen tulisi kuulua. H:n käyttämä sana möykälle on onomatopoeettinen *bangırbangır*, jota käyttämällä hän ilmaisee, että tämänhetkinen volyyymi on *sitelle* riittävä. H ja A edustavat sekulaaria ajattelua, jonka mukaan valtio ja uskonto tulee edelleen pitää erossa toisistaan. Uskonnon harjoittaminen on tällöin henkilökohtaista toimintaa, eikä siihen tule painostaa valtaapitävien taholta.

Valtion ja uskonnon erillään pitäminen julkisen ja yksityisen sfääreissä on Turkin tämänhetkisessä tilanteessa erittäin voimakkaasti politisoitunut kysymys, joka toisaalta jatkaa ristiriitaisia käsityksiä turkkilaisesta modernin prosessista, toisaalta sekoittaa kaupunkilaisuutta, sivistystä, länsimaisuutta, valtaa ja suvaitsevaisuutta koskevia merkityksiä. Menemättä sen pidemmälle tähän sosiaalis-poliittiseen hornankattilaan totean, että *siten* sisällä neuvottelupositio on seuraava: hallituksen ja asukkaiden enemmistön mielestä *sitessä* on tällä hetkellä

riittävät mahdollisuudet harjoittaa sunnimuslimiutta, kun taas vähemmistö, joka on perustanut asialle oman asukasyhdistyksen, ajaa *síteen* omaa moskeijaa. Keväällä 2010 Üsküdarin uskonnollisen hallituspuolue AKP:n johtama aluehallinto kaavoitti *síten* sisälle *mescitin* eli rukoushuoneen ja alakoulun. Tulevaisuudessa *síten* muurien ulkopuolelta tällä hetkellä kuuluvat valtionuskontoon merkityksellistyvät rukouskutsuhuudot ja sekulaari-militaristiset alakoulujen Atatürkiä ylistävät maanantairunot siirtyvät kamppailemaan yhteiskunnallisista arvoista lähempänä asukkaita.

Uskonnolliset asiat vaikuttavat naapuruussuhteisiin muutoinkin. Eräs asukas kertoi, miten hän ja hänen perheensä kokevat itsenä syrjityiksi ramadan-kuun aikana, koska he ovat aleveita. Alevit ovat pääosin Turkissa asuva etnis-kulttuurinen shiamuslimiuskonhaara ja uskonnollinen vähemmistö. Aleveiden ei odoteta paastoavan ramadan-kuun ajan vaan muharrem-kuussa yhteensä 12 päivää, ja he rukoilevat moskeijoiden sijasta *cemeveissä*. Asukas kertoi, että naapuruussuhteet menevät jäihin kuun aikana, vaikka se on aikaa, jolloin kyläilyä, teehetkiä ja yhteisiä illallisia *sítessä* eniten harrastetaan. Ennakkoluuloiset sunnimusliminaapurit olettavat, että alevien tekemä ruoka on epäpuhdasta ja pilaa ramadanin *abdestin* (puhtauden tilan). (Kenttäpäiväkirja 17. 5. 2010.) Ennakkoluulot vaikuttavat *síten* homogeeniseksi kuvitellun yhteisön dynamiikkaan, ja monet pitävätkin uskonnollisuutensa omana tietonaan, jos eivät ole sunnimuslimeja. Erään kyselytutkimuksen perusteella Turkissa vallitsee paremminkin kapean sektaarinen eli hegemonis-etninen kuin pluralistinen käsitys demokratiasta, jossa omia oikeuksia korostetaan, mutta muiden ryhmien kohdalla ne unohdetaan. ”Me” koostuu turkkilaisista sunnimuslimeista ja ”muut” kurdeista, aleveista ja ei-muslimeista: Çarkoğlun & Toprakın (2006) mukaan 24 prosenttia kyselytutkimukseen osallistuneista ei halunnut naapuria, joka kuuluu eri uskonnolliseen ryhmään, 28 prosenttia ei halua naapurikseen kurdia, 39 prosenttia juutalaista, 42 prosenttia armenialaista ja 43 prosenttia kreikkalaista naapuria.

Yleisen äänellisen järjestyksen rakentaminen

Rakennettaessa yhteistä akustista järjestystä tarvitaan sääntöjä, jotka takaavat asukkaille liikkumavaraa yksityisen ja yhteisen äänitilan muokkaamisessa. Ata-2:ssä kerrostaloille on monisivuiset hallinto-ohjeet eli säännöt (Apartman

yönetim plani 2011), joita jokainen asukas on ainakin nimellisesti sitoutunut noudattamaan. Kerrostalon hallinto-ohjeeseen on kirjattu ylös ääneen liittyviä sääntöjä seuraavasti:

Yleissäännöt: rakennuksen pohjakerroksessa olevia kauppatiloja ei saa käyttää pelialonkeina, alkoholia tarjoavana ravintoloina, oluthuoneina, baareina tai vastaavina. [--] Kauppatiloissa ei saa tehdä melu-, tärinä- tai hajuhaittoja aiheuttavia toimintoja. [--] Asukkaan oikeudet ja velvollisuudet: Radiota, kasetti-, levy- tai stereosoitinta, televisiota tai muuta musiikkivälinettä ei saa käyttää, soittaa kovalla äänellä tai soittaa lakkaamatta, jos se häiritsee / hermostuttaa kerrostalon muita asukkaita. [--] Väli- ja yhteistiloissa ei saa järjestää muita asukkaita häiritseviä musiikillisia tai melua aiheuttavia kokoontumisia. Taloyhtiön pihalla ei saa järjestää minkäänlaisia kokoontumisia. Hää- ja kihlauspäivinä tai niihin verrattavissa olevissa pakollisissa kokoontumisissa tulee pitää mahdollisimman vähän melua ja pyrkiä säilyttämään kerrostalon rauha. Tämän tyyppiset kokoontumiset tulee lopettaa viimeisintään kello 23:00. [--] (Suom. Meri Kytö.)

Säännöistä kuvastuva virallinen äänellinen etiketti on yksityiskohtainen ja tarkka ottaen huomioon naapureiden subjektiivisen kokemuksen (jos ääni häiritsee tai hermostuttaa muita asukkaita) sekä perusoletuksen, että kerrostalossa vallitsee pääsääntöisesti rauha. Oletetut ääneen liittyvät ongelmat näyttävät kumpuavan alkoholinkäytöstä (pelialongit, baarit), yltiömäisestä musiikinkuuntelusta (musiikkivälineiden runsas ja lakkaamaton käyttö) ja yleisesti ihmisten kokoontumisista (hääjuhlat ja vastaavat).

Virallisten sääntöjen lisäksi akustista järjestystä huolletaan epävirallisemmalta tavalla. Alla katkelma asunto-osakeyhtiön hallituksen jäsenten haastattelusta, jossa hallituksen jäsen (H) kertoo *siten* alkuaajoista 1990-luvun puolivälistä, jolloin asukkaita oli vasta vähän muuttanut alueelle:

Meidän rapussa asui vasta joku viisi kuusi ihmistä, niin meidän vastapäisessä kerrostalossa, alimmassa kerroksessa, siis kun talot olivat vielä ihan tyhjiä ja kaikki elivät oman päänsä mukaan, se perhe oli hankkinut kanoja ja kukon, niitä pitivät. [--] Okei? Eli meidän tenava oli vielä pieni, aamuisin hän herää siihen kun kukko kiekuu, lapsi tietysti pelkää, ei hän tunnista ääntä ja joka aamu herää itkien kukon kieuntaan. Silloin en ollut vielä [*siten*] hallinnossa... [--] niin

sanoin silloin hallinnolle, sanoin, hei ystävät siis en minä ole tällaisia asioita vastaan, olen itsekin tullut kylästä, kyläläislapsia siis, kukot kanat eivät ole meille vieraita vaan... siis sanoimme, että eihän tämä nyt *siteen* sovi, *sitessä* tämä ei käy. [--] Myöhemmin site asettui ja laajeni ja he luopuivat tämän tyyppisistä asioista, mutta alussa tällaisia asioita elettiin. (H1 2010, suom. Meri Kytö.)

H viittaa haastattelussa maalta muuttaneisiin naapureihin, jotka eivät olleet vielä sisäistäneet modernia kaupunkietiketä. Kukon kieunta on jo tuntematon uudelle sukupolvelle. H esittää tilanteen korjautuneena, alkuvaiheen poistuneena ongelmana, joka siivottiin *sitestä* lisäämällä kotieläinten pitokielto yleisääntöihin, mutta itse asiassa samantyyppisiin kulttuurisiin järjestyshäiriöihin törmätään *sitessä* nykyisinkin. Monesti mainitaan esimerkkinä sisäkenkien vaihtaminen rappukäytävässä ja jalkineiden jättäminen rappukäytävään, oven ulkopuolelle. Tämä on selkeä merkki kylämäisyydestä, johon vain kerrostalojen talonmiehet ovat oikeutettuja. Suurkaupungin ulkopuolella syntyneet muodostavat noin 70 prosenttia koko Istanbulin noin 15 miljoonasta asukkaasta. Kyse on siis enemmistöstä. Toiseuttamista ei-istanbulilaiseksi perustellaan eri tavoin: kuinka kauan henkilö on asunut kaupungissa, mikä on hänen työtilanteensa, onko hänen taloudellinen pääomansa kasvanut, mikä on hänen kulttuurinen ja poliittinen orientaationsa (Keyder 1999: 157). Assimilaatiota odotetaan varsinkin keskiluokkaan identifioituvilta.

Eri kulttuuriympäristöissä kasvaneiden ihmisten tai keskiluokkaisuuden kulttuuria ilmentämättömien ihmisten toimintaan puututaan *sitessä* yhteisöllisellä ja hallinnollisella tasolla joskus rankastikin. "Vääränlaista elämää" viettäviä ihmisiä on painostettu muuttamaan pois utelemalla, häpäisemisellä ja joskus yksityisen alueelle tunkeutumalla. Esimerkkinä tästä on hallituksen haastattelussa esille tullut tapaus naisesta, joka toimi prostituoituna ja otti vastaan asiakkaita vuokra-asunnossaan *sitessä*. Naapurit olivat epäilleet sopimatonta käyttäytymistä, kun he olivat törmänneet rappukäytävässä tuntemattomiin ja luimisteleviin miehiin. Naapurit kertoivat ongelmastaan hallitukselle, joka lisäsi naisen valvontaa. Vartijat ja naapurit pysäyttelivät hänen vieraitaan ja tivasivat minne nämä olivat menossa, ketä tapaamaan ja mitä tekemään. Naista kohdeltiin samoin ja naapurien taholta halveksivaan sävyyn. Lopulta nainen "ymmärsi muuttaa pois". Tällä tunnetulla ja perinteisellä yhteisöpaineella on oma nimensä: *mahalle baskıstı* (kyläpainostus).

Näennäisen samantekevä toisten asioihin puuttuminen ja uteliaisuus saattaa saada vakavampiakin piirteitä. Pelottelulla ja olon epämurkavaksi ja epävarmaksi tekemisellä kommentein tai eksplisiittisin elein ja katsein pyritään sammuttamaan yksilöiden itseilmaisua ja omaehtoista elämäntapaa. Asian merkittävyys asettuu kontekstiinsa kun otetaan huomioon, että Istanbul on pakopaikka monelle vähemmistöryhmään kuuluvalle, kuten homo- ja biseksuaaleille sekä transsukupuolisille, jotka eivät pystyisi laadukkaaseen elämään pienessä anatolialaiskaupungissa syrjinnän ja väkivallan uhan takia (Toprak ym. 2009). Siksi yhteisöpainetta pidetään Istanbulissa halpamaisena ja vanhanaikaisena järjestyksenpitokeinona, joka sotii kaupunkilaisen suvaitsevaisuuden arvoja vastaan. Silti siihen osallistuu moni muodossa tai toisessa.

Kulttuurintutkija Sencer Ayata (2002: 38) erottaa kolme *siteissä* asuvaa ihmisryhmää, jotka suhtautuvat sosiaalisen kontrollin eri tavoin. Ensimmäisellä ryhmällä, urbaanilla massalla, oletetaan olevan vain vähän itsekontrollia, he ovat tunteidensa ja viettiensä viettämissä, temperamenttisia ja huonosti käyttäytyviä eli toisin sanoen riittämättömästi sivistyneitä. Toinen ryhmä koostuu ihmisistä, joilla on vahva yhteisöllisyudentaju ja mukautumishalu. Tällä ryhmällä viitataan pääasiassa islamisteihin, joilla ei nähdä olevan itseohjautuvuutta eikä kykyä kriittiseen ajatteluun. Kolmannessa ryhmässä ovat todelliset sivistyneet yksilöt, joilla on ikeoma persoonallisuus, itseohjautuvuutta, itsesääteilyä, jotka osaavat käyttäytyä julkisesti. Tämä ihmisryhmä on tarkka pukeutumisestaan, nauttii modernista kaupunkielämästä ja on yleensä ottaen muita rennompi. Vaikka Ayatan esittämä asetelma on stereotyyppinen ja karrikoitu – sekä selkeästi kolmannen ryhmän näkökulmasta muotoiltu – erottelu, sillä on arkipuheiden tasolla yllättävästi kaukupohjaa Ata-2:n asukkaiden kesken, joista monet identifioituvat juuri kyseiseen kolmanteen ryhmään.

Tämäntyyppinen ihmiskuva tuottaa myös epäilyä ja varuillaanoloa muita ihmisiä kohtaan. Ata-2 on, kuten muutkin *sitet*, vartioitu paitsi muurein myös puomitetuin kulkuportein, turvakamerajärjestelmin sekä jalan ja moottoripyörillä kulkevin vartijapartioin. Turvallisuus ja vartiointi ovat Turkissa suuri bisnes ja maan noin 50000 ammattivartijasta 20 prosenttia työskentelee *siteissä* (Öztürk 2010: 52). Horjuvaa turvallisuudentunnetta on tulkittavissa myös osasta Ata-2:n hallitukselle osoitetuista häiritsevilla äänillä perustelluista kirjallisista valituksista (taulukko 1).

Päiväys	Ilmoituksen tai valituksen aihe	Perusteluna mainittu ääni	Toimenpide-ehdotus
9.5.2000	Urheilukentän valvomattomuus, pihalle-alueiden ja nurmikun pilaaminen	Lasten ja nuorten ilakointi, huutaminen ja kioloilu	Pystyttäkään rautalanka-aitaa suojaamaan nurmikoita, lisätäkää vartiointia
19.3.2001	Rakennusalue asunon liepeillä	Musiikki ja rakennusmelu	Puuttukaa rakennustyöhön
14.5.2001	Suunniteltu koripallokenttä asunon viereen	Mahdollinen pelaamisen ja pallottelun ääni tulee häiritsemään vuorotyötä tekevää lentäjäviomiestä	Siirtäkää kenttä jomakin muualle sirteen, muuttakaa tämä istuma-alueeksi.
15.12.2003*	Kauppa-keskus Maxin sähkögeneraattoreiden puuttumaton äänieristys	Generaattorimelu	Rakentakaa äänieristys generaattorien ympärille
28.7.2004	Nuorisoi heittelee pikkukiviä parvekkeelle siten aidan ulkopuolelta ja kipeilee sen yli.	Pikkukivien napina asunon seinäin ja parvekkeelle	Viime vuonna laitetun rautaverkon lisäksi Ata-2:n ja Doktorlar-siten välisen aidan päälle tulisi lisätä piikkilankaa
22.11.2004	Naapurin remontti	Remontointimelu ennen aamu-yhdeksää	Puuttukaa säännösrikkomuksiin, minua eivät kuuntele
23.11.2004	Viereinen räjähtänyt talo ja sen epäilyttävät ja vaarallisenolaiset käyttäjät	Epämääräinen meteli ja uhkaavat äänet	Tehkää tarvittava, jotta uskallamme päästää lapsemme ulos leikkimään
4.2.2005	Tuntemattomien ihmisten ja potentiaalisten varkauden kulkua siten käyväillä ja rappusissa	Epäilyttävän aineksen kulkuäänät pihalla	Pystyttäkää lisää verkkoaitaa
29.3.2005	Taloa käytetään työpaikkana	Rakennustyön ääniä mm. uskonnollisena pyhäpäivänä	Painostakaa lopettamaan sääntöjenvastainen toiminta, minua vain unkailee.
26.5.2005	Katukissat ja -koirat, roskaaminen.	Kissat (joutuaminen ja sähinä)	Elminoikaa kissat
24.7.2005	Varashälytys soi Fujiya-kadun talossa	Hälytyskello	Varijan raportti: varpunen poistettu kylpyhuoneesta ikkunan kautta.
30.10.2005	Vilkas jalankulku pihan portaissa	Asuntoon seinän kautta kulkeutuva töminä	Siirtäkää portaitko etäänemmälle ehdottamaamme paikkaan.
S/D 2005*	Kauppa-keskus Maxin sähkögeneraattoreiden puuttumaton äänieristys	Generaattorimelu aamuyöllä	Rakennuttakaa vihdoin äänieristys generaattoreihin
3.5.2007	Kauppa-keskus Maxin sähkögeneraattoreiden puuttumaton äänieristys	Kuuden tunnin "järjetön" generaattorimelu aamuyöllä 2. toukokuuta. (90 dB)	Painostakaa kauppa-keskusta rakentamaan asiallinen äänieristys tai seuraavaksi soittamme paikalle poliisin
15.7.2008	Alkoholia tai mahdollisesti huumeita käyttävä teini-ikäisten ryhmä kokoontuu iltaisin pihalle-alueelle huvittelemaan	Kioloilu, puhe, remakka	Poistakaa istuinyhmiä, vahvistakaa vartiointia
15.8.2008	Liikenteenvalvonta siten sisällä	Kovaa ääninen musiikki autoista	Lisätäkää valvontaa

Taulukko 1. Ata-2 -asunto-osakeyhtiön hallitukselle osoitetut melulla perustellut kirjalliset valitukset ja toimenpide-ehdotukset vuosilta 2000–2008 (Valitukset 2000–2008). Tähdellä (*) merkityt valitukset on osoitettu myös Üsküdarin aluehallinnolle.

Taulukkoon sisältyvä sinänsä vähäinen valitusmäärä on vain jäävuoren huippu. Valituksia on kahdeksan vuoden aikana tullut toki enemmän, mutta niitä ei kaikkia ole kirjattu ylös tai arkistoitu. Tämän lisäksi vain murto-osa kaikista asukkaiden käsittelemistä meluongelmista tuodaan hallituksen käsiteltäväksi, ja vielä harvemmasta kirjoitetaan kirjallinen valitus. Kerrostalon ruokakuntien väliset ongelmat hoidetaan yleisimmin suoralla kontaktilla. Jos tämä ei luonnistu, niin valitus voidaan tehdä myös vuosittain asukkaiden joukosta valitulle rappuvastaavalle. Taloyhtiö puuttuu asiaan ulkopuolelta mielellään vain, jos tapauksessa havaitaan vakavampia piirteitä kuten väkivaltaa tai muita laittomuuksia. Tällöin viimeisenä apuna kutsutaan paikalle poliisi. (Haastattelu 2010.)

Kirjalliset valitukset toimivat osaltaan esimerkkeinä yhteisen äänitilan säätelystä asukkaiden aloitteiden perusteella. Muun muassa pyyntö siirtää kumiseva portaikko (valitus 12) hyväksyttiin ja portaikko siirrettiin etämmälle talon seinästä. Samoin piha-alueiden metelöintiin kyllästyneiden ja vartiointiin pettyneiden asukkaiden pyynnöt toteutuivat viimein kesällä 2010, jolloin *siten* vartiointifirma vaihdettiin.

Valituksissa nousee esille huoli lasten ja nuorten kasvuympäristön tasapainoisuudesta sekä suojeleminen pelottavilta tai lapsen kasvua häiritseviltä asioilta kuten sukupuolisuhteita (valitukset 1, 7 ja 15), alkoholinkäytöltä (valitukset 7 ja 15) ja kulkukoirilta (valitus 10). Toimenpide-ehdotukset liittyvät monessa tapauksessa turvatoimenpiteiden lisäämiseen: tulisi lisätä valvontaa, tulisi lisätä aitoja ja piikkilankaa *siten* ympärille, minkä lisäksi sääntöjä rikkovia toimijoita pitäisi painostaa enemmän, ellei neuvottelemisen riitä. *Siten* ja sen ulkopuolisen maailman eroja liioitellaan räikeästi, mikä osaltaan liittyy valituskirjeiden retoriikkaan.

Sosiologit Çarkoğlu ja Toprak (2006: 59) painottavat, että suurkaupungin ja pikkukaupungin eron perusindikaattori Turkissa on se, löytyykö kaupungista julkisia tiloja, joissa molempia sukupuolia edustavat henkilöt tai heistä muodostuneet sekaryhmät pystyvät tapaamaan päivän tai yön aikana. Tämä on yksi urbaania elämää muokkaavista pääpiirteistä. *Sitessä* asuvat nuoret ja myös lapset saavat mennä yksin ulos ilman valvojaa, kunhan pysyvät *siten* sisällä, yleisvalvonnan alla. Tämä on erittäin tärkeä vapaus nuorelle 15 miljoonan asukkaan suurkaupungin kontekstissa, mutta se aiheuttaa myös huolta osassa asukkaita ja vartijoita, jotka epäilevät siveetöntä käytöstä, kuten suukottelua tai halailua.

Sukupuolisiveettömyyttä vakavampia ja konkreettisempia turvallisuusuuhkia on, mutta ne eivät kuitenkaan näy kirjallisissa valituksissa. Istanbul sijaitsee

maanjäristysalittiilla vyöhykkeellä. Aamuyöllä 17.8. 1999 tapahtunut 7,4 magnitudin maanjäristys Marmaranmeren alueella tuhosi noin 50 prosenttia Bahçelievlerin kaupunginosan rakennuskannasta. 0,6 prosenttia Bahçelievlerin asukkaista menetti maanjäristyksessä henkensä. Maanjäristyksessä kuoli yhteensä 17480 ja loukkaantui 43 342 ihmistä. (Akinci 2004: 530.) Ata-2:n asukkaat selviytyivät maanjäristyksestä säikähdyksellä, ja taloyhtiön maine turvallisena ja laadukkaasti rakennettuna asuinpaikkana kasvoi. Rakennuskannan laadukkuus vaikuttaa asukkaiden turvallisuudentunteeseen vielä yli kymmenen vuotta tapahtuman jälkeen. Maanjäristyksen jälkeen ihmisiä ohjeistettiin hankkimaan taskulamppu ja pilli sekä sijoittamaan ne yöpöydälle. Jos seuraava järistys sattuu yöllä ja rakennus sortuu, voivat loukkuun jääneet puhaltaa pilliin herättääkseen eloonjääneitä etsivien huomion sekä antaa merkkejä olinpaikastaan taskulampulla. Pillit ovat sittemmin unohtuneet ja kadonneet kaappien pohjille.

Maanjäristyksen uhalla rakennetaan diskursiivisesti myös muuta urbaania turvattomuutta, jolla legitimoidaan massiivisia uudisrakentamisprojekteja. Bartun ja Kolluoğlun (2008: 19) mukaan ajatteluketju kaupunkisuunnittelussa normalisoidaan seuraavaksi: maanjäristys ja maassamuutto yhdessä jatkuvasti kasvavan asukasluvun ja rikollisuuden kanssa lietsovat urbaania uhkaa ja pelkoa sekä luovat tarvetta hätätilan poistavalle interventiolle. Kaupungin uudisrakentamisprojektit esitetään ainoina mahdollisina ratkaisuinä ja lääkkeinä näihin suurkaupungin itsestäänselvyyksinä esitettyihin ongelmiin. TOKIN johtaja Erdoğan Bayraktar lausui taannoin, että määräysten vastaisesta rakentamisesta sikiää terrorismi, huume- ja ihmiskauppa viitaten *gecekonduihin*, laittomiin kaupunkikaavan ulkopuolisiin ja turvallisuussäännösten vastaisiin rakennelmiin (*Zaman* 28.11.2007). Bartu & Kolluoğlu (2008: 35) tulevat tutkimuksessaan johtopäätökseen, että köyhyys kriminalisoidaan epäröimättä ja kyseenalaistamatta.

Vuokraemäntä, tutkija ja talonmies – asunnon sisäistä etnografiaa

Jotta akustinen arkipäivä ei jäisi kokonaan suurien sosiaalis-yhteiskunnallisten rakenteiden varjoon, tulkitsemme seuraavaksi pienimuotoisempaa äänellistä dynamiikkaa ja erontekoa asuntomme sisällä. Kuvassa 2 on asuntomme pohjapiiri-

ros. Keskellä pohjapiirrosta on valkoista pohjaa vasten näkyvä porraskäytävä, joka erottaa kerroksen kaksi asuntoa toisistaan. Asunto, jossa itse asuin, sijaitsee piirroksen vasemmalla puolella. Oma huoneeni oli kuvan oikeassa yläkulmassa, vaaleanpunaisella pohjalla merkityssä ”lasten makuuhuoneessa”. Kahden kuu-kauden asumisen aikana en havainnut kertaakaan seinien läpi kuuluvaa ääntä naapuriasunnoista. Tämä johtui siitä, että seinänaapurua ei ollut: porraskäytävä jakaa kerroksen niin, että yhteistä seinäpintaa ei ole. Akustinen naapurussuhde rakentui paremminkin ala- ja yläkertojen asukkaiden kanssa, joskin heidänkin kanssaan vain ajoittaisten vieraiden intoutuneena pulinana.

Kuva 2. Asuinkerroksen pohjapiirros
(Konut planlari 2011).

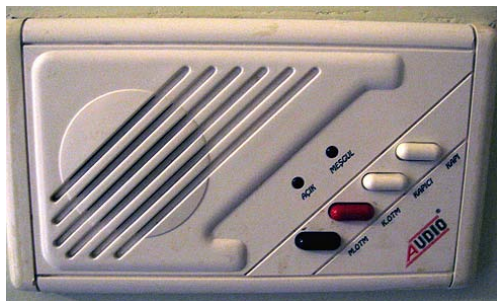
Asunnon pohjapiirros ja huonejärjestely noudattavat turkkilaisessa kerrostalosuunnittelussa tuttua kaavaa: asunnon läpi menee käytävä, jonka toisessa päässä on makuuhuoneet ja kylpyhuone; toisessa päässä on olohuone ja keittiö, jotka ovat astetta julkisempia ja edustuksellisempia tiloja.

Huomasin pian Ata-2:in muuttamisen jälkeen, kuinka rasittavaa vieraan ihmisen taloudessa oli vieraana asua – varsinkin, kun olin tottunut asumaan yksin omassa asunnossa, omassa tilassa. Suunnittelin aluksi tarkasti omaa tilankäyttöäni ja pyrin olemaan häiritsemättä emäntääni. Hillitsin musiikinkuuntelua, televisionkatselua, liian aikaisia aamutoimia tai myöhäistä suihkussa käyntiä, peittelin jälkeni ja korjasin tavaroitani pois yhteisistä tiloista. Tämä tuntui raskaalta muutenkin rasittavan kenttätöön ja orastavan kulttuurishokin lisäksi. Parissa viikossa aloimme kuitenkin tottua toistemme läsnäoloon ja yhteinen äänitila asunnossa alkoi muotoutua siten, että molemmat pystyivät vetäytymään omiin oloihimme ilman selittelyjä ja ilman että se tuntui epäkohteliaalta.

Asunnon rutiineista ja perusäänistä: puhelimesta puhutaan lähes lakkaamatta. A:lla on kaksi puhelinta, jotka soivat ympäri asuntoa aamusta iltaan. Kuulen sivukorvalla paljon sosiaalista kanssakäymistä päivittäin kun A touhuaa ympäri asuntoa samalla asioitaan puhelimesta hoitaen. Minä puhun puhelimesta salakieltäni, suomea, mutta vain kerran pari viikossa, huoneessani. Muuta päivittäistä: hyräilemme paljon, A:lla on kaunis lauluääni, näppäilemme paljon tietokoneilla omissa oloissamme. Kollit melkein koko ajan mouruavat ja kinastelevat pihalla (huoneeni ikkuna on melkein aina auki, vaikka sisällä on kylmä). Viime aikoina olemme iltaisin alkaneet katsoa yhdessä televisiosta romanttisia ja melodramaattisia sarjoja: Ömre bedel, Aşk bir hayal, Hanımın çiftliği... viikoittaiset jaksot kestävät jopa kaksi tuntia! Ylireippaine mainoksineen. Paljon dramaattisia äänenpainoja, kaihoisaa musiikkia, itkeviä ihmisiä. Minä lasken kaukosäätimellä volyyymiä ja A vuorostaan nostaa. Iltakymmeneltä M soittaa kelloa viedäkseen roskat. A avaa aina oven, jos on kotona. Minä useimmiten en, jos olen yksin. Koen sen tarpeettomaksi ja häiritseväksi: voin itsekin viedä omat roskani. (Kenttäpäiväkirja 25.5.2010.)

Kylässä kävi viikoittain vieraita, joille pidettiin olohuoneen televisiota auki, kohtuullisella äänenvoimakkuudella. A:n makuuhuoneen televisiota katsoimme vain me kaksi, iltaisin sängyllä rennosti rupatellen, iltapalaa syöden ja ohjelmia kommentoiden. Tämä välittömyys oli tärkeää vastapainoa sosiaaliselle pinnistelylle, jota koin olevani velvollinen harjoittamaan kun vieraita oli kylässä. Yhdessäoloa helpottaakseni vetäydyin aika ajoin keittiöön vetämään henkeä sosiaalisuudesta ja puheen virrasta. Samoin runsas puhelinten käyttö tuli minulle yllätyksenä. Tekstiviestit eivät olleet luotettavia kommunikointivälineitä, henkilö piti saada langanpäähän puhumaan, kuuntelemaan ja keskustelemaan. Itse välttelin viimeiseen asti puhelimen käyttöä, koska epäilin turkinkielentaitoni pettävän. En myöskään halunnut, että sivustakuulijat olisivat todistamassa mahdollista piinatilannetta. Jouduin kuitenkin opettelemaan runsaan puhelimenkäytön ja vastaamaan puhelimeen tilanteessa kuin tilanteessa. Soittoihin vastaaminen johti myöhemmin siihen, että puhelinnumerooni alkoi soittaa tuntematon miespuolinen häirikkö. A sai soitot loppumaan vastaamalla puhelimeeni ja käyttämällä toruvaa äidillistä äänenpainoa, keino johon minulla ei olisi ollut laisinkaan mahdollisuuksia tai taitoa.

Asukkaiden ja talonmiehen välinen akustinen kommunikaatio toimii lähtökohtaisesti sisäpuhelimien välityksellä (kuva 3).

Kuva 3. Asunnon sisäpuhelin ulko-oven vieressä, jossa keskusteluyhteysnappulat talonmiehen asuntoon alakertaan ja rapun ala-ovelle sekä rapun alaoven lukon avausnappula. (Kuva: Meri Kytö)

Sisäpuhelimella voi puhua rapun ulko-ovelle ja suoraan talonmiehen asuntoon. Jos kylässä oli vieraita viihdyttävänä, saattoi pyytää talonmiestä kipaisemaan kaupassa ostamassa lisää juotavaa tai elintarvikkeita. Oletuksena on, että talonmies on hereillä ja käytettävissä vielä illallisen päättyessä, kymmenen jälkeen illalla. Laitteella ensin hälytetään voimakkaalla elektronisella tykytyksäänellä talonmiehen asuntoa. Talonmiehen vastatessa painetaan valkoista nappia puhuttaessa ja napista päästetään irti kuunneltaessa. Samoin toimitaan ulko-ovelle puhuttaessa. Sisäpuhelin omalta osaltaan eliminoi talonmiehen perheen yksityisen äänitilan: jakoa työ- ja kotiympäristöön ei pääse syntymään, koska laitetta ei saa pois päältä.

Itselläni ei kahdessa kuukaudessa syntynyt mitään suhdetta talonmieheen tai hänen perheeseensä lukuun ottamatta ovenavausrutiineja ja yhtä iltapäivää, jolloin talonmiehen vaimo oli siivoamassa asuntoamme. Rouva keskusteli kansani runsaasti ja tuttavallisesti udellen kaikkea mahdollista siviilisäädystäni lähtien. Asunto oli siivouksen ajan voimakkaassa ristituuletuksessa. Rouva tarkkaili kuunnellen samalla leikkiviä lapsiaan pihalla. Pienestäkin ynähdyksestä hän sanoi ”eikös tuo ole minun lapseni”, astui parvekkeelle ja kysyi oliko lapsilla kaikki kunnossa. Vuokraemäntäni puhui talonmiehen kanssa vuosien tuttavuuden jälkeen läheisesti ja antoi rapuissa isäänsä seuraavalle pikkupojalle suklaata, jos hän sitä tuli hakemaan. Minä yritin pääosin peittää hämmennyneisyyttäni palvelusta, joka ei kuulunut itsenäisen kaupunkilaisen identiteettiini.

Kulttuurintutkija Gül Özyeğin kuvaa artikkelissaan miten kerrostaloasunnot ja keskiluokkaiset kodit rakentavat fyysisen ja sosiaalisen tilan luokkien välisille risteymille ja kohtaamisille varsinkin naisten kesken. Haastateltuaan yli sataa talonmiehen vaimoa hän tulee siihen tulokseen, että asukkaiden ja talonmiesperheiden kohtaamiset kehittävät erityistä itsereflektiota suhteessa moderniuteen ja urbaaniuteen. Se on erityinen olemisen tapa, jossa omaa käytöstä, tunteita ja toimintaa suhteessa moderniin ja traditionaaliseen tarkkaillaan jatkuvasti. Näennäisesti triviaalit osa-alueet arkipäivässä ovat täynnä levottomuutta. Özyeğin kutsuu tätä toimintatapaa strategiseksi intiimiydeksi, sosiaalseksi läheisyydeksi, josta molemmat osapuolet hyötyvät ja jota he pitävät tärkeänä. Hyöty voi olla joustavuutta ja neuvotteluvaraa työajoissa tai luotettavuutta ja luokkasyllisyyden lieventymistä kodinhoidossa. Palvelua tarjoavat puhuttelevat työnantajaansa, joka on usein perheen äiti, isosiskoksi, ja asettuvat näin pikkusiskon asemaan ja etunimellä puhuteltaviksi. Sosiaalinen intiimiyys edellyttää lähtökohdaisesti empatiaa ja toisen arvo- ja kokemusmaailman ymmärrystä. Täten kyse on eräänlaisesta erilaisuuden kieltämisestä. Strateginen intiimiyys on väline, jolla pystytään peittämään, käsittelemään ja hyväksikäyttämään status- ja luokkaeroja arjen kohtaamisissa. (Özyeğin 2002: 44, 59, 65.) Koin myös itse Özyeğinin kuvailemaa luokkasyllisyyttä vallitsevasta tilanteesta ja hämmennystä strategisesta intiimiydestä, tuttavallisuudesta, joka talonmiehen vaimon kanssa asunnon äänitilassa kehkeytyi.

Akustiset naapuruussuhteet ja äänellinen eronteko

Ata-2:n rauhallisuus ei ole ainoastaan passiivista liikenteenäänien poissaoloa. Hyvä akustinen järjestys luo ääniympäristöön kohdistuvia odotuksia ja ennakoitavuuksia, joita ylläpidetään asumiskulttuurin yhtenäistämistoimenpiteillä. Ata-2:n tapauksessa nämä tarkoittavat modernin kaupunkilaisuuden painottamista sekä virallisissa säännöissä että käytännön toimissa. Akustista järjestystä ylläpidetään myös asukkaiden toimesta, kasvotusten naapurien kanssa, rappuvastaavan neuvottelun avulla tai valittamalla epäkohdasta taloyhtiön hallituk- selle. Yleinen akustinen järjestys sanellaan taloyhtiön hallinnon kautta ja se perustellaan ”modernin kaupunkilaisuuden” käytäntöjen mukaan. *Sitessä* pyritään

neuvottelukulttuuriin, selkeisiin ja syrjimättömiin sääntöihin, mutta silti harjoitetaan ajoittain yhteisöpainostusta.

Tämän aineiston valossa Ata-2:n akustiset naapuruussuhteet rakentuvat monella toisiinsa limittyvällä tasolla. Äänellisillä rutiineilla sekä luodaan eroja eri yhteiskuntaluokkien ja uskontokuntien välille että samalla määritellään ”oikeaa” kaupunkilaisuutta, moraalialia ja kansallisia arvoja. Tilallisen eriytymisen luoma keskiluokkaisuuden odotushorizontti ja sitä vartioiva mentaliteetti pääosin estää heterogeenisen aineksen eli ”modernin kaupunkilaisen” elämistyylin ulkopuolelle jäävien asukkaiden toimijuutta *siten* muurien sisäpuolella lukuun ottamatta kellarikerroksissa asuvia talonmiehiä perheineen. Ääniympäristön sallivuus ja pelottavuus tasapainottelevat vaakalaudalla. Toisaalta asukkailta odotetaan suvaitsevaisuutta ja yhteisöllistä asennetta, toisaalta virallinen kaupunkisuunnittelu luo uhkakuvia erilaisuuden ja eritoten köyhyyden ja luokkaerojen aiheuttamasta vaarasta.

Siten ulkopuolelta kantautuvat signaalit paitsi rytmittävät arkipäivää myös muistuttavat yhteiskunnallisesta muutoksesta, heterogeenisesta arvomaailmasta ja siinä tapahtuvasta jatkuvasta neuvottelusta. Istanbulilaiseen kaupunkielämään vaikuttaa vahvasti käsitys maaseudulla asumisen erilaisuudesta ja vahvistuvasta konservatiivisuudesta. Konservatismi ei ole nousussa ainoastaan uskonnollisuuden lisääntyessä, vaan se johtuu myös sosio-ekonomisista tekijöistä, traditioista ja historiasta (Çarkoğlu & Toprak 2006: 59). Yksityisyys on myös yhteisöjen yksityisyyttä ja itsemääräämisoikeutta; se on vapaata oloa ilman, että joutuu kohtaamaan syrjintää.

Asunnon sisällä äänimaisema muotoutuu kuitenkin yksittäisten toimijoiden välille. Arkipäivään osallistumalla tutkija voi saada toisen näkökulman äänellisen kulttuurin yksityisyyden kerrostumiin. Yksityisen äänimaiseman tutkimuksen kannalta strategisen intiimiyden rakentuminen asukkaan eli työnantajan ja palveluntarjoajan eli talonmiehen vaimon välille on merkittävä ja huomioonotettava seikka, joka muuttaa asunnon tilan luonnetta ja käyttöä. Sanaton sopimus erontekemisen lieventämisestä muuttaa odotuksia äänellisestä käyttäytymisestä herättäen luottamusta, mutta samalla aiheuttaa ponnisteluja osapuolten suhteesta ”modernin kaupunkilaisen” identiteettiin.

Lähteet

Aineisto

Haastattelut

H1 (2010) Istanbul 17. 5. 2010. Ata-2 -asunto-osakeyhtiön kolmen hallituksen edustajan ja yhden osakkaan haastattelu. Haastattelija Meri Kytö. Haastatteluäänite tutkijan hallussa.

Äänitykset ja kenttäpöytäkirjat

Kenttäpäiväkirjat 2. 4. – 6. 6. 2010, tutkijan hallussa.

Kenttä-äänitteet 2. 4. – 6. 6. 2010, tutkijan hallussa.

Arkistolähteet

Valitukset (2000–2008). Ata-2 -asunto-osakeyhtiölle osoitetut kirjalliset valitukset (2000–2008).
Ata-2 -asunto-osakeyhtiön arkisto, Istanbul.

Internetsivut

Apartman yönetim planı (2011) Kerrostalon hallintasuunnitelma. Ata-2 -asunto-osakeyhtiön internetsivut, <<http://www.ata2.biz/icerik/8-apartman-yonetim-plani.html>> (luettu 26. 1. 2011).

Ekşi sözlük (2011) "Hapan sanakirja", kaupunki- ja populaarikulttuurin avoin verkkosanakirja, hakusanalla "ata 2 sitesi", <<http://www.eksisozluk.com/>> (luettu 12. 2. 2011).

Konut planları (2011) Ata-2 Yaşam. Ata-2 asunto-osakeyhtiön yritysluettelo ja -opas, <<http://www.ata2yasam.com/yonetim/site/konutb02.jpg>> (luettu 29. 3. 2011).

Kroki (2011) Ata 2 asunto-osakeyhtiön pohjapiirros <<http://www.ata2.biz/upload/resimler/kroki/ata2map.pdf>> (luettu 12. 2. 2011).

Zaman (28.11.2007) "Kentsel Dönüşüm Gecekonduculara Takıldı", <<http://www.haber3.com/kentsel-donusum-gecekonduculara-takildi-308334h.htm>> (luettu 29. 3. 2011).

Kirjallisuus

- Akinci, Ferah (2004) The aftermath of disaster in urban areas: An evaluation of the 1999 earthquake in Turkey, *Cities*, vol. 21, no. 6, ss. 527–536.
- Ayata, Sencer (2002) The new middle class and the joys of suburbia. *Fragments of culture. The everyday of modern Turkey*. Toim. Deniz Kandiyoti & Ayşe Saktanber. London: Tauris.
- Bartu, Ayfer Candan & Biray Kolluoğlu (2008) Emerging spaces of neoliberalism: A gated town and a public housing project in Istanbul. *New perspectives on Turkey* 39/2008, ss. 5–46.
- Bozdoğan, Sibel (2001) *Modernism and nation building: Turkish architectural culture in the early republic*. Washington, D.C.: University of Washington Press.
- BTS (2011) Turkin kieliyhdistyksen *Suuri turkinkielen sanakirja* [Türk Dil Kurumun Büyük Türkçe sözlük], <<http://tdkterim.gov.tr/bts>> (luettu 1. 3. 2011).
- Çarkoğlu, Ali & Binnaz Toprak (2006) *Değişen Türkiye'de Din, Toplum ve Siyaset*. Istanbul: TESEV.
- Feld, Steven (1994) From Ethnomusicology to Echo-Muse-Ecology: Reading R. Murray Schafer in the Papua New Guinea Rainforest. *The Soundscape Newsletter* 8. <<http://interact.uoregon.edu/MediaLit/wfae/library/newsletter/SNL8.PDF>> (luettu 10. 10. 2010).
- Feld, Steven (2003) Rainforest acoustemology. *The auditory culture reader*. Toim. M. Bull & L. Back. Oxford & New York: Berg.
- Habermas, Jürgen (2004/1990). *Julkisuuden rakennemuutos. Tutkimus yhdestä kansalaisyhteiskunnan kategoriasta*. Suom. Veikko Pietilä. Tampere: Vastapaino.
- Hall, Stuart (1999) *Identiteetti*. Vastapaino, Tampere.
- Kytö, Meri (2010) Kerrostalokodin akustemologiaa – yksityisen äänitilan rakentuminen. *Elore* 1/2010, ss. 41–59.
- Kytö, Meri (2011) 'We are the rebellious voice of the terraces, we are Çarşı': constructing a football supporter group through sound. *Soccer & Society*, 12:1, ss. 77–93.
- Lefebvre, Henri (2004/1992) *Rhythmanalysis. Space, time and everyday life*. Trans. Stuart Elden & Gerald Moore. London & New York: Continuum.
- Massey, Doreen (2008) *Samanaikainen tila*. Suom. Janne Rovio. Tampere: Vastapaino.
- McPherson, Eve (2011) Political history and embodied identity. Discourse in the Turkish call to prayer. *Music and Politics*, Vol 5, No 1, Winter 2011, ss. 1–20.
<<http://www.music.ucsb.edu/projects/musicandpolitics/archive/2011-1/mcpherson.pdf>> (luettu 20. 3. 2011).

- Keyder, Çağlar (1997) Whither the project of modernity? Turkey in the 1990s. *Rethinking modernity and national identity in Turkey*. Toim. Sibel Bozdoğan & Reşat Kasaba. ss. 37–51. Seattle: University of Washington Press.
- Pink, Sarah (2009) *Doing sensory ethnography*. London: Sage.
- Räikkä, Juha (2007) *Yksityisyyden filosofia*. Helsinki: wsoy.
- Simonsen, Kirsten (2004) Spatiality, Temporality and the Construction of the City. *Space Odysseys – Spatiality and Social Relations in the 21st Century*. Toim. Jorgen Ole Baerenholdt & Kirsten Simonsen. Aldershot: Ashgate. ss. 43–61.
- Toprak, Binnaz, Ifran Bozan, Tan Morgül & Nedim Sener (2009) *Being Different in Turkey. Religion, Conservatism and Otherization. Research Report on Neighbourhood Pressure*. Istanbul: Boğazici University, Open Society Foundation. <http://www.aciktoplumvakfi.org.tr/pdf/tr_farkli_olmak.pdf> (luettu 1.3.2011).
- Truax, Barry (2001) *Acoustic communication 2nd edition*. Westport, CT: Ablex.
- Uimonen, Heikki (2005) *Ääntä kohti. Ääniympäristön kuuntelu, muutos ja merkitys*. Etnomusikologian väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Vikman, Noora (2007) *Eletty ääniympäristö. Pohjoisitalialaisen Cembran kylän kuulokulmat muutoksessa*. Etnomusikologian väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Öncü, Ayşe (1999) Istanbulites and others: The cultural cosmology of being middle class in the era of globalism. *Istanbul between the global and the local*. Toim. Çağlar Keyder. New York: Rowman Littelfield.
- Öztürk, Gürbüz (2010) Modern insanın yeni kalesi: siteler. *TOKI Haber* 3/2010, ss. 48–52.
- Özyeğin, Gül (2002) The doorkeeper, the maid and the tenant: Troubling encounters in the Turkish urban landscape. *Fragments of culture. The everyday of modern Turkey*. Toim. Deniz Kandiyoti & Ayşe Saktanber. London: Tauris.